

การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาแดงจังหวัดอุบลราชธานีแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม

หัวหน้าการทดลอง ศิริรัตน์ กริชจนรัช ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาแดงจังหวัดอุบลราชธานีแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์งาในระดับพื้นที่เพื่อยกระดับผลผลิตและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์งา ประกอบด้วย 2 กรรมวิธี คือ กรรมวิธีทดสอบ (งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1) และกรรมวิธีเกษตรกร (งาแดงพันธุ์พื้นเมือง) เริ่มดำเนินการทดสอบปี 2559 ในพื้นที่ตำบลคำเจริญอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีมีเกษตรกรเข้าร่วมทดสอบจำนวน 7 ราย ปี 2560 ทดสอบในพื้นที่ตำบลเมืองน้อยอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเกษตรกรเข้าร่วมทดสอบจำนวน 8 ราย การทดสอบทั้ง 2 ปีนี้ ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ เนื่องจากภาวะแล้งไม่มีน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ทำให้เก็บผลผลิตไม่ได้ ส่วนปี 2561 ทดสอบในพื้นที่ตำบลกุดลาดอำเภอมือง มีเกษตรกรเข้าร่วมทดสอบจำนวน 10 ราย แต่เก็บข้อมูลผลผลิตได้เพียง 6 ราย พบว่า และได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์สูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง 23.44% คือ ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์อยู่ที่ 79 กก./ไร่ คุณภาพเมล็ดพันธุ์งาที่อายุ 0-4 เดือนหลังเก็บรักษา พบว่า ในช่วง 0-1 เดือน เมล็ดมีการพักตัว แต่หลังจากเก็บรักษาในเดือนที่ 2-4 ความงอกของเมล็ดเพิ่มขึ้น โดยในพันธุ์พื้นเมืองมีความงอก 83-94% และงาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 มีความงอก 89-96% ตามลำดับ การผลิตเมล็ดพันธุ์งาแดง ทั้ง 2 พันธุ์ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4,100-4,150 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิของการผลิตงาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 อยู่ระหว่าง 3,400-6,300 บาทต่อไร่ ส่วนการผลิตงาแดงพันธุ์พื้นเมือง อยู่ระหว่าง 2,600-4,900 บาทต่อไร่ สัดส่วนรายได้ต่อการลงทุน (Benefit and Cost ratio : BCR) ของการผลิตงาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 อยู่ระหว่าง 0.83-1.54 สูงกว่าการผลิตงาแดงพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งมีค่า 0.63-1.18

ปี 2562 ได้ทำแปลงต้นแบบการผลิตเมล็ดพันธุ์งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 ในพื้นที่ตำบลกุดลาด อำเภอมือง จำนวน 6 ราย พบว่า ผลผลิต 25-55 กก./ไร่ และได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ 22-43 กก./ไร่ ความงอกครั้งแรกก่อนเก็บรักษา 40-45% (เมล็ดมีการพักตัว) หลังเก็บรักษา 2-4 เดือน มีเพียง 3 แปลงความงอกของเมล็ดอยู่ที่ 85-95% แต่อีก 3 แปลง ความงอกต่ำกว่า 80% ปี 2563 ทำแปลงต้นแบบในพื้นที่ ตำบลหนองบก อำเภอเหล่าเสือโก้กพบว่า ได้ผลผลิตเฉลี่ย 64 กก./ไร่ ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ 57 กก./ไร่ และมีความงอกเมื่อเก็บรักษาเมล็ดที่ 1-4 เดือน อยู่ที่ 89-96% สามารถใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของแปลงต้นแบบทั้ง 2 ปี อยู่ที่ 2,650 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,050 บาทต่อไร่ (ราคางา กิโลกรัมละ 65 บาท) BCR เท่ากับ 1.15 การประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมทดสอบต่อเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาแดงของกรมวิชาการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก ในด้านต้นทุนการผลิต และด้านการให้ข้อมูลการผลิตของเจ้าหน้าที่ แต่ยอมรับต่อเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาของกรมวิชาการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง

ผลจากการศึกษาดูงานแปลงต้นแบบการผลิตงาแดง (Field day) จำนวน 2 ครั้ง มีเกษตรกร จำนวน 20 ราย พบว่า เกษตรกรที่ร่วมศึกษาดูงานแปลงต้นแบบให้ความสนใจและพึงพอใจโดยรวมในระดับดีมาก และมีความพึงพอใจในเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร คือ งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 เนื่องจากเมล็ดมีขนาดใหญ่ และมีสีสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : เกษตรกรมีส่วนร่วม การผลิตเมล็ดพันธุ์